

SKJUT KUNGEN!

OLOV SVEDELID

SAGA
EGMONT

SKJUT KUNGEN

—♦—

OLOV SVEDELID

Olov Svedelid

Skjut kungen

SAGA Egmont

Skjut kungen

Omslagsfoto: Shutterstock

Copyright © 1991, 2020 Olov Svedelid och SAGA Egmont

All rights reserved

ISBN: 9788726412154

1. E-boksutgåva, 2020

Format: EPUB 2.0

Denna bok är skyddad av upphovsrätten. Kopiering för annat än personligt bruk får enbart ske efter överenskommelse med Saga samt med författaren.

1

— Så här ska jag skjuta kungen!

Johan såg hur far höjde ena pistolen och siktade mot en inbillad figur i rummet. Han blundade med vänstra ögat och siktade in sig mot målet.

— Pang! utbrast han.

Omedelbart därefter höjde han den andra pistolen och tryckte av hanen i låtsasskottet.

— Pang! Om inte första kulan dödar gör den andra det. Men det ska räcka med den första. Jag är en mycket skicklig skytt. Och sen är den fördömda skurken på Sveriges tron död och det kan bli ordning i landet igen!

Tanken var så tilltalande att han brast ut i ett kort skratt och det var så ovanligt att han visade glädje över någonting att Johan skrattade med för att visa att han delade glädjen. Far la sin hand på hans axel och kramade den.

— Det kan gå hur det vill med mig, Johan. Det är inte viktigt. Men när jag skjutit kungen så har jag ändrat Sveriges historia. Jag blir den som återger folket friheten. Det ska du vara stolt över i alla dina dagar.

— Ja, far.

Redan nu var han stolt över far. Det var ju så många som önskade få bort den eländige Gustav III från tronen men det var bara far som hade kraft nog att göra något åt det. Far vägde pistolerna i händerna och föreföll en smula missnöjd.

— Dom här är inte bra. Jag litar inte på dom och ska man göra sig kvitt en tyrann duger bara det bästa. Det blir nog så att jag måste skaffa nya pistoler.

— Hur ska det ske, far?

Far kikade utmed pistolpiporna och mätte spänningen i avtryckarna och utan att titta på sonen svarade han med likgiltig röst:

— Ödet får avgöra. När ödet ger tecken är jag redo.

— Men far måste komma undan!

— Ja. Det räknar jag med. Mitt liv är mera värt än svinets på tronen. Men skulle olyckan vara framme är jag beredd på det också. För Sveriges skull offerar jag mitt eget liv utan prut.

— Det kommer någon, far!

Hastigt la far ner pistolerna på sängen och bredde filten över. Dörren öppnades och Johans lillasyster Stava trippade in och fars stränga ansikte lyste upp och blev varmt och ömt. Stava var favoritbarnet och det kunde Johan förstå. August var klen och hostade jämt, Carl David var allvarlig och sluten och Carolina var så liten att hon bara jollrade, men Stava log alltid och sjöng och hade en livlig fantasi. Far lyfte upp henne och skrattade åt hennes förtjusning.

— Så rart av dig att komma och hälsa på.

— Mor sa till om mat.

— Jaha. Säg åt henne att vi kommer strax. Stava skyndade tillbaka över gården och när hon gått in i huset vände sig far till Johan igen och åter var han den store starke mannen med det bistra utseendet och med tjocka svarta ögonbryn över de lika svarta ögonen.

— Du ska gå till generalen sen. Tala om att jag kommer till middag.

— Får jag följa med?

Far nickade.

— Du ska vara med. Du ska fostras på mitt sätt så att du förstår vad som är bäst för detta förtrampade land. Men inte ett ord till mor!

Det hade han inte behövt tillägga. Hemligheten var deras och den hade inte kvinnor med att göra, inte ens hans egen mor. Far hade sin sovkmammare och arbetsrum i ett litet hus på gården och där var alltid kallt trots att pigorna ofta var nere och la bränsle i kaminen. Där fanns den hårda sängen, skrivbordet med stolen, det klumpiga kassaskåpet där han förvarade sina värdepapper, ett skåp för kläderna, en hylla för personliga småting och så en extra stol för besökare. Solen letade sig aldrig in genom det lilla fönstret, i bästa fall var det halvsjymning därinne och från golvet spred sig fukten. Johan förstod inte hur far kunde trivas därinne men han klagade ju aldrig över personlig obekvämlighet. Far gav honom ett litet kuvert.

— Ge generalen det här. Så slipper jag diskutera med honom när vi ses.

Johan stoppade det innanför tröjan. Far låste noga om sig och de gick tillsammans över gården till stenhuset i två våningar. I bottenvåningen bodde systrarna Linnerhjelm. Mor tyckte inte om dem, men det var ju inte heller många som hon fann värda att prata med. De hade en syster som var gift med greve Claes Horn som far blivit god vän med.

Trappan upp var smal och brant och far var alltid ängslig för att Stava skulle ramla ner för den så någon av pigorna måste alltid ha uppsikt över henne. I den lilla matsalen var dukat och mor satt på sin plats vid bordets kortända. Att hon inte var på gott humör var lätt att se. Molnen skockades vid hennes panna och mungiporna strävade neråt mot halsen.

— Ulrika har misslyckats med fisken igen! Du får ta i på skarpen med henne, Jacob!

— Javisst, kära du, mumlade far.

— Du är för flat mot pigorna! Hade det varit krut i dig hade du kastat ut dom ur huset med huvudet före.

Tusentals flickor står i kö för att få tjäna.

— Jag ska ge henne en ordentlig varning.

Mor pinglade i en klocka som tecken på att serveringen kunde börja och Ulrika och Stina la upp på tallrikarna. Att döma av Ulrikas gråtsvullna ögon hade hon fått en ordentlig utskällning av mor. Och mor gjorde överdrivna miner av avsky för att visa hur otäckt hon tyckte att fisken smakade, men far lät sig inte bekomma utan åt som alltid med god aptit. Så farligt tyckte inte Johan heller att det var, men mor hade väl velat få utlopp för sitt dåliga humör på någon.

— Jag kanske reser till mina släktingar på landet igen, meddelade mor kort. Där blir man mer uppskattad.

Hon såg sig om för att få mothugg och Johan sa för att blidka henne:

— Stanna hemma hos oss, mor!

Det räckte inte, det var mannen som skulle ha protesterat. Hon la ifrån sig kniven med en smäll på bordskivan.

— Det var alltså det här livet du gav mig, min bäste herr kapten Jacob Anckarström! Fast du hade lovat mig helt annorlunda saker.

— Vi reder oss gott, svarade far tonlöst.

— Det gör vi inte alls. Här sitter vi i stans utkant långt från ära och redlighet med ett par odugliga pigor som enda hjälp. Jag är i alla fall dotter till en hög officer och jag förde med mig en förmögenhet i boet.

— Tiderna är svåra. Pengarna väl placerade. Mor fnös till och rösten blev ännu strävare.

— Jo tack, det vet man hur det blev med dom. Du har lånat ut dom för att ta ränta som en annan ockrare. Min adliga släkt Löwen skäms för dig och det gör jag också.

Far bråkade aldrig hemma utan svarade sin fru undfallande och undergivet. Johan tyckte att det var lite konstigt, annars hade han ju ett humör som kunde flamma

upp på en gång men det var väl för barnens skull som han föredrog att hålla sig lugn.

— Kära Gustaviana, du vet att jag har haft en fördömd otur, men allt beror på kungen. Han står ansvarig för mina olyckor.

— Det var ditt eget fel förra gången. Om du inte hade öppnat din stora trut hade allt varit bättre. Jag känner på mig att du vill dra oss i ännu värre olycka. Känner det in i märgen.

— Jag förstår inte vad du talar om, kära Gustaviana.

— I alla fall reser jag till släktingar. Där behöver jag inte hålla till godo med fisk som till och med katterna ratar.

— Som du vill, kära du.

Resten av måltiden åt de under dov tystnad. August petade som han brukade göra i maten och ingen tvingade honom att äta, ville han inte ha så fick det vara. Han andades tungt och pipande och mor sa ofta att honom skulle de inte få behålla. Inte ens den pratglada Stava sa något och hon kände väl att far inte var i humör att skoja med henne. Pigorna dukade ut och efter tackbönen reste sig far.

— Jag har affärer att bestyra. Johan, du kommer med mig.

Johan kysste sin mor på båda kinderna och hon tog tigande emot det. När han höll i henne kände han hur hennes kropp var stel som i kramp. När de var på väg ut utbrast hon:

— Jacob, vad har du för planer?

Far vände sig överraskat om och höjde på sina tjocka ögonbryn.

— Planer? Var menar du, Gustaviana?

Hon gjorde en häftig åtbörd med ena handen som kunde betyda vad som helst.

— Vad det nu är. Känner in i benen att något galet är på färde. Tre nätter i rad har jag drömt om brinnande hus som det hoppar katter ur och det betyder förfärliga olyckor. Vad har du i sinnet, Jacob? Vilka är dina planer?

Far ryckte på axlarna.

— Dina drömmar kan jag inte bemöta. Jag har inga andra planer än att försöka göra det bästa av en bekymmersam tid med ett svin på landets tron.

Hon gjorde en grimas som om hon fått ättika i munnen.

— Säg inte på det viset! Inte ens i ditt eget hem. Lär du dig aldrig av dina misstag?

— Jo. Jag är nog med i vems sällskap jag talar om sanningen om svinet med krona på grishuvudet.

Mor suckade djupt och irritationen och missnöjet gick över i tydlig rädsla och hon mumlade lågt:

— Jag har drömt om annat också. Senast förliden natt. Där var en galge och i repet dinglade en man. Jag ville inte gå närmare men andra krafter tvingade mig. Han hängde med ryggen mot mig. Så kom en vindpust och sakta vände kroppen på sig. Och jag stirrade in i ditt ansikte! Det var du som hängde där, Jacob. Avrättad och död.

Åter ryckte far på axlarna och svarade lugnt:

— Du har mardrömmar, Gustaviana. Se till att Ulrika ger dig fläderte i kväll. Sånt stillar sinnet och inga maror kommer att jaga dig mera.

För att förekomma fler frågor skyndade han ner för trapporna och Johan sprang efter och mor försökte inte hindra honom. Inne i kammaren på gården gav far honom ett litet brev till.

— Jag vill att du först går till Helge Åkesson. Du vet var han kan finnas. Jag vill att han ska gå några ärenden åt mig.

— Men far ... måste jag ...?

Far gav honom en blick som varnade honom för att sätta sig upp mot sina föräldrar och Johan fortsatte:

— Man kan råka ut för vad som helst på Eriksberget.

— Se till att du undviker det då. Åkesson är en fyllbult men det är ju dom flesta och jag har nytta av honom. Se till att du kommer iväg. Klockan sex i afton går vi till generalen.

Vintern hade kommit tidigt 1791 och redan i oktober var istäcket tjockt både på Mälär- och Saltsjösidan men den släppte greppet i mitten av december, det slog om till plusgrader och nu i januari 1792 låg fortfarande isen kvar längre ut medan det var fritt vatten längs stränderna. Istället för att snöa hade det regnat en hel del och gator och vägar var uppblöta och leriga.

Det var mitt på dagen men han visste att det blev mörkt redan vid tretiden och där de bodde på Gamla Kungsholmsbrogatan nära hörnet av Målargatan fanns nästan inga gatlyktor så det gällde att komma tillbaka i tid. Han skyndade de smala vägarna mot Regeringsgatan och vidare mot området bakom Eriksbergs gård.

Det var lantligt med trädgårdar, sommarställen, lusthus och tobaksodlingar med sina lador där bladen torkade. Så här mitt i vintern var det tomt och öde. Kreaturen hade folk tagit med sig in till stan till stall och fähus på innergårdarna, under somrarna drevs de till fina beten på Kungsholmen.

Far älskade landet och hade hoppats kunna köpa en gård någonstans där han kunde driva jordbruk och han talade ofta om hur illa han tyckte om staden Stockholm. Han hade växt upp på pappans gård Lindö i Vallentuna och hade hoppats få överta den vid faderns död men den hade glidit honom ur händerna och drevs nu av hans yngre bror istället och det hade han aldrig kunnat komma över.

Johan däremot tyckte om staden. Där fanns ljus och ett vimmel av människor och allting kunde hända. På landet däremot var ju den ena dagen den andra lik och så fort det började mörkna måste man inomhus och stanna där. Till och med där de bodde så relativt nära staden hördes vargtjuten om nätterna och lo och björn var inte långt borta. På landet måste man alltid vara rädd, tänkte han, men i stan kan man känna sig trygg.

Men far var olycklig och det var kungens fel. Far hade rest med mor och en bekant till Gotland för att titta på en gård och under resan hade han uttalat sig om det pågående kriget mot Ryssland och han hade sagt en del föraktfulla ord om kungen. Men kungen hade tusentals spioner över hela landet som bara skulle snappa upp sådant och far anmäldes för förräderi och högmålsbrott som betydde ett brott mot kungens person.

Han hade hållits kvar på Gotland under rättegången och sedan hade han förts dit under bevakning en gång till och fått vistas där som fånge i över ett halvt år. Dom hade ändå inte fallit utan kungen hade förklarat rättegången vilande och far fick portförbud i Stockholm. Det gjorde att han inte kunde resa ut och titta på fler lantställen och när det behagade kungen kunde han låta far ställas inför rätta igen och kanske skulle han då dömas till döden. Den skurken Gustav III! Det krönte svinet Gustav III! Nyligen hade förbudet att resa hävts för far men det hade inte gjort honom gladare. Kungen hade honom i alla fall i sin hand.

Medan Johan skyndade över Regeringsgatan tänkte han på far och han hade lärt sig att hata kungen lika mycket som far. Han var orsak till allt ont i landet. Utan svinet med kronan skulle Sverige bli ett bra land att leva i. Där man inte behövde vara rädd för spioner och lyssnande öron i vartenda gathörn. Han var så upptagen av sina tankar att han höll på att snubbla över det rep som en kvinna höll en

get i. Hon var liten och förkrympt och rörde sig sakta och mödosamt men hon högg genast fingrarna i hans axel och höll honom kvar.

— Köp en mugg getmjölk av mig, pep hon. Finns inget bättre botemedel när man har lungdot. Två öre bara för en hel mugg härlig mjölk från geten min.

— Jag har inte lungdot, svarade Johan kort.

Hon plirade mot honom och de vissnande läpparna drogs till ett menande leende.

— Åjo, det har du visst det! Nästa vecka ligger du i halmen och drar dina sista andetag om du inte dricker getmjölk. Ett öre då. En hel fin mugg för ett stackars öre så får du ha lungorna kvar. Billigt pris för att få leva några år till i den här jämmerdalen.

Johan ryckte sig loss och skyndade vidare utan att bry sig om gummans rop att han kunde få hela två muggar getmjölk för ettöringen. Han var obehagligt berörd av hennes ord. Kunde gumman se vad andra inte sett? Skulle han hamna i sotsängen?

Men det fick bli ett senare bekymmer. Nu var det folket på Eriksberget som det fanns skäl att oroa sig för. Nedanför berget låg träsket, det stinkande område dit avloppsvattnet med alla dess orenligheter sökte sig och bildade en sumpig, äcklig insjö. Från träsket rann en trögflytande å som kallades Rännilen mot stan och så småningom mynnade ut vid Nybroviken.

Vid träsket och på det stora berget kunde inte hederligt folk bo utan här fanns utanförmänniskorna, stackarna, brottslingarna som bödeln huggit öronen av, de efterlysta som ännu hade öronen kvar eller som var mogna för galgen, allt slödder som ärliga stockholmare visade sin avsky för genom att hålla för näsan om de vågade sig in till stan. Men det var sällan. De höll sig på sitt berg, det var deras rike med egna lagar och regler.

Stadsvakterna tordes sällan bege sig hit och paltarna jagade mera lättfångna offer. Man kom bara upp på det branta berget längs smala stigar, och de som befann sig på högre platåer kunde låta stenar och annat regna ner över de oskyddade polisbetjänarna. Det var sedan hopplöst att försöka gripa gärningsmännen, de kände sitt stora berg med dess tusentals gömställen.

Johan började mycket motvilligt att klättra uppför en av stigarna. Han kunde inte förstå hur far kunde ha att göra med en karl som bodde på detta hemska berg. I hålor och i klackar fanns kojor och hyddor av enklaste slag och han såg hur folk rörde sig till och från dem. Kvinnor som inte kunde vara gamla till åren men ändå liknade skrynkliga gummor. Män som knappt hade några trasor alls kvar på sina utmärklade kroppar. De flesta raglade i brännvinsdimman.

Och där fanns också de halvvuxna barnen och det var dem han fruktade mest av allt. Det fanns inga vildare än de och det gick skrämmande historier om deras framfart mot besökare eller i de ständiga krigen mellan olika släkter på berget. En gång tidigare hade han varit där på fars order och då hade han fått springa som en skenande häst för att klara sig från att bli tillfångatagen av en hord barn i hans egen ålder. Far hade inte ens mödat sig om att lyssna. Han menade att man aldrig fick visa sig rädd. Men det var ju lätt att säga.

Johan snodde så fort han kunde mot den lilla skrangliga träruin till byggnad där Åkesson bodde med sin familj och han hukade när han rörde sig för att undgå uppmärksamheten, men än var det långt kvar till den vindpinade terrassformade platån. Mycket jord fanns inte men tillräckligt för att lågväxande träd och täta buskar skulle kunna få näring och här och där blev terrängen oländig och taggiga kvistar hakade fast vid kläderna.

Vad var det för en vissling han hörde? Han stannade och lyssnade igen. Hade det varit en fågel? Kanske. Det var inte många fågelläten han kände igen men visst fanns det sådana som lät som om de visslade.

Han var en bra bit uppe på berget nu och det fanns ingen stig längre nu utan bara en naturlig väg att gå mot en liten trappa som bestod av löst sammanfogade stenar mot ett högre parti. Han kunde inte se en människa framför sig. Ingen bakom sig heller. Den kyliga vinden trängde genom kläderna och la sig som ett fuktigt skynke mot huden. Han rös till och fortsatte.

En ny vissling. Och plötsligt som om de vuxit upp ur marken stod ett tiotal ungdomar framför honom och han kunde se att de inte ville honom något gott. Han vände sig om för att fly. Nedanför stod en annan grupp som stirrade blint på honom.

Han var fast. Det gick inte att komma undan!

2

Bakhållet var perfekt. På båda sidor reste sig skrovliga bergssidor där inte ens råttor skulle klättra. Johan kände hur det drog ihop sig i magen och som om blodet rann bort från huvudet. Vad tänkte de göra med honom? Någon som han inte kunde uppfatta gav tydligen ett tecken, för de två grupperna närmade sig honom, sakta som om de ville dra ut på njutningen att ha fångat honom, och eftersom de hade honom som i en bur kunde de ta det i den takt som passade dem.

Johan tog några steg åt ena hållet och sedan tillbaka igen. Vad skulle de ta sig till? Bara slå honom? Eller ... Trots kylan började han svettas och det var svårt att svälja. De var i stånd till allting. Magra som skrikor med långa armar och beniga fingrar men de var ändå starka. De var så smutsiga att det knappt gick att uppfatta deras bleka hy, men där syntes ändå skorvorna och de variga såren och läpparna som trasats sönder av de vassa tandstumpar som fanns kvar. De verkade hata honom för att han inte var som de och nu skulle de straffa honom för att han vågat sig dit. Visa dig modig, hade far sagt. Hur skulle det gå till när han inte ens fick luft att andas! Modig, modig, modig ...

— Jag- jag sk .. ska träffa herr Helge Åkesson, stammade han. Far hhar ett bbbbbrev till hohonom ...

Han hörde själv hur han bjäbbade som en rädd hundvalp men han kunde inte hjälpa det. Närmare och närmare kom de och nu kunde han se att några av dem var flickor. Lika smutsiga och skorviga och trasiga men ändå flickor. En av

dem hade förlorat ett öga och där det suttit syntes nu bara ett svart hål som bottnade i det vita benet.

— Nnnni har inte mmmmig att gö-göra, fortsatta han att bjäbba med den stammande rösten i ansträngd falsett. Om in-inte herr Helge fffffå-hår sitt bbbrev så ...

De hörde honom inte. De var som vilda och uthungrade vargar och de skulle ha sitt byte att slita sönder mellan sig. Johan såg sig om med irrande blick. Enda chansen var att plötsligt rusa rakt ner och hoppas på att de skulle bli så överraskade att de släppte igenom honom. Var modig, Johan ... fast kroppen darrar ... Han sänkte huvudet och sköt upp axlarna. Så rusade han mot gruppen som kom nerifrån och han tjöt allt han förmådde för att ytterligare förvirra dem.

Men de här barnen lät sig inte överraskas. De hade trots att de var så unga varit med om allt för mycket och Johan hamnade som i en mänsklig mur. Förtvivlat slog han omkring sig och sparkade åt alla håll men i nästa ögonblick var han övermannad och låg på den våta marken med armarna och benen utsträckta och med ett par av barnen sittande grensle över sig. Han såg hur lössen kröp över deras hud och i deras tovigga hår. En av pojkarna verkade lite äldre än de andra och var betydligt kraftigare byggd och han var deras ledare. Han ställde sig med de bara fötterna på båda sidor om Johans hals. Johan stirrade upp mot honom och i det här grodperspektivet såg han ut att vara lång som en mast.

— Träl! sa pojken med en röst som var så rosslande att han måste ha fått strupen knäckt.

Han placerade ena fotsulan över Johans ansikte och trampade till ordentligt.

— Dig gör vi vad vi vill med, fortsatte han. Den enögda flickan utbrast häftigt:

— Dränkan i Träsket!

Det uppstod ett gillande mummel och idén tycktes tilltala ledaren som nickade.

— Vi dränkern. Som katten.

Flickan sparkade till Johan i sidan och fortsatte i samma häftiga ton:

— Kläderna hans. Dom tar vi, va?

Ledaren nickade igen.

— Ta dom avan. Dränkern naken. Som katten.

De kastade sig över honom för att komma över godbitarna. Johan sprattlade emot, men giriga händer slet och drog i hans klädsel. Rocken slets av honom och skorna och strumporna och hårda fingrar tog tag i hans byxlinning. Plötsligt hördes en dånande röst:

— Där har du! Och du ditt missfoster! Randas ska du och du och du! Över ryggen ska du få känna på!

En man delade ut våldsamma slag med en böjlig käpp och de kom så tätt att de inte kunde värja sig. Han stod mitt ibland dem och nådde alla med käppen.

— Jojo, där fick du smaka! Släpp skon annars kan du i alla fall inte gå mer! Strumptjuv! Här får du rakt över tjuvanäven! Och du ska ha på dina fula öron!

Ungdomarna flydde och måste lämna kvar det som de tagit. Mannen jagade efter dem med käppen och de skrek när den rappade över ryggarna.

— Det här tiggde du om! Smaka på den en gång till! Här har du minnesbetan, din stryker!

När de försvunnit över bergskammen kom mannen tillbaka med ett vänligt småleende och Johan kände igen honom som Helge Åkesson. Han var ganska kortväxt och hade en mage som föreföll uppsvälld och vätskefylld, det kluckade om den när han rörde sig. Ansiktet var runt som en måne och hyn var svullen och blålila av allt det brännvin han hade druckit. Han bar små runda glasögon som satt

mitt på den tjocka näsan och han plirade över glasen mot Johan.

— Har mina utkiksposter på berget och såg en krabat som inte hör hit kravla sig uppåt. Hörsel har jag som en lokatt och inget undgår mig. Så fort du uttalat mitt värda namn var jag på väg att möta kapten Anckarströms vackre son Johan. Seså, res dig nu annars drar du på dig förkylning.

Med käppen pekade han ut kläderna.

— Bevars väl, den skjortan kan du vara stolt över. Som en riktig herremans. Strumporna skäms inte för sig heller. Hade man sådana skor skulle man skatta sig lycklig.

Johan reste sig mödosamt och började klä på sig det som de slitit av honom. Skjortan hade fått en reva och mor skulle inte bli god på honom men det fick han ta. Att kläderna var smutsiga gjorde inte så mycket. Det var pigornas sak att tvätta och stryka dem.

— Dom tänkte dränka mig i träsket, mumlade han.

Åkesson log välvilligt och gjorde en överseende gest.

— Ungarna är glada laxar. Fulla av skoj. Flera av dom var mina kunde jag se. Rara barn som behöver smörjas med lite påkolja ibland. Fast det går inte att hålla reda på alla. Gud får hålla räkning. Jag antar att din högt värderade far sänt dig med ett ärende?

— Jag hade ett brev att lämna.

— Då finns det kvar någonstans. Här förfars ingenting. Det är regel nummer ett på Eriksberget.

Han vankade omkring och sökte med käppen mot marken. Åkesson var klädd i trasor som inte ens tiggarna inne i stan skulle ta på sig men hans hållning var ändå värdig och han föreföll inte skämmas över sitt förfall.

— Se där! Vad var det jag sa? Sannerligen ligger inte två brev under busken. Är manne båda till mig?

— Nej, ett skulle till general Pechlin och far ...

— Sch, sch, hyssjade Åkesson med fingret över läpparna. Här luktar politik och sådant tilltalar inte mina känsliga näsborrar. Vill inget veta och inget höra. Vilket är mitt?

Johan tyckte att det var lite lustigt att Åkesson talade om känsliga näsborrar när hela berget var inpyrt med de stinkande ångorna från träsket. Han tog brevet till generalen och stack innanför skjortan och räckte över det andra till Åkesson som öppnade det med förväntasfull min. Han ögnade över texten och skrockade belåtet.

— Hå hå, här är figurer som inte vill göra rätt för sig. Låna kan dom av min värderade vän och vapenbroder kapten Anckarström men att betala igen är dom sämre på. Det ska blodigeln Helge Åkesson råda bot för. Jag stämmer och jag tvingar och jag jagar på tills mynten kommer fram. Om folk får gå från gård och grund angår mig inte. Då tar vi gården och grunden och säljer och mår alldeles förträffligt.

Omsorgsfullt vek han ihop brevet och viftade med det nära ansiktet som en solfjäder.

— Hälsa din hedervärde far att hans saker är i trygga händer. Jag har min vackra kostym och min sköna rock i gott förvar i mitt ägandes hus. Skulle en fläck finnas tar min underbara hustru bort den som ett ingenting. Flinkare hustru än min har ingen skådat men så har hon också fått en förträfflig äkta man.

Johan hade sett henne en gång och han mindes henne som en värkbruten kvinna med förgrämt ansikte. Åkesson gav honom en kort bugning som egentligen var riktad till far.

— Då tackar jag för förnyat förtroende. Genast vidtar jag mått och steg för att krama ut de pengar som är kapten Anckarströms rättmätiga egendom.

Han upptäckte att Johan såg ängslig ut och förstod varför.

— Vill du att jag slår följe med dig?

— Ja ...

— Med största nöje. Jag medger att dom rara barnen ibland kan bli lite påfrestande för den som inte är van, fulla av upptåg som dom är. Dom skulle ju kunna ha lagt sig i försåt för dig. Bara på skoj förstås men min käpp har dom hälsosam respekt för. Gå före mig du så kommer jag tätt efter som en skön skugga.

Johan lydde och gick inte så fort av rädsla att Åkesson inte skulle hinna med, men denne rörde sig förvånansvärt smidigt och lätt trots sin kluckande tjocka mage. I handen höll han käppen i beredskap och slog prövande i luften ibland så att det ven om det och det måste ha verkat avskräckande för de fick gå i fred utmed stigen till säkerheten vid bergets fot.

Högre upp hade det blåst en del och vinden hade svept med sig en del av den motbudande lukten. När han åter stod vid kanten av det stora träsket slog den vidriga stanken mot honom igen som från en klubba, men Åkesson tycktes älska det och andades djupt för att fylla lungorna med ångorna.

— Hälsosamt detta, Johan Anckarström, synnerligen hälsosamt! På detta berg blir vi så gamla att dom måste skjuta oss för att vi ska dö. Sjuka blir vi aldrig. Jag kan inte förstå den som för sin klena hälsas skull reser till en ort för att dricka brunn. Det är hit dom ska bege sig. Till och med en nyss avliden skulle kvickna till efter en dag vid detta härliga träsk!

Han la kärvtänligt sin hand på Johans axel.

— Om ödet skulle slå till och du blev både fader- och moderlös, fast det förbjude Gud, så kan du komma till gamle Helge Åkesson. Alltid finns det en friplats någonstans i mitt hus och jag ska fostra dig som min egen son.

Johan mumlade fram ett tack och Åkesson återvände upp till sitt berg. Dit skulle han aldrig mer bege sig. Far fick säga vad han ville. Två gånger hade han varit nära att bli tagen däruppe och en tredje chans skulle han inte få. Över träsket surrade miljoner och åter miljoner feta spyflugor och han tänkte att det var honom de skulle ha kalasat på om de där barnen hade lyckats med att dränka honom i det.

Han rös flera gånger och halvsprang sedan in mot staden vid sidan av rännen eftersom det var genaste vägen. På sina håll fanns träbroar över och fotgängare, ryttare och vagnar skyndade över så fort de kunde. Johan nådde Packartorget vid den innersta viken där Rännilen rann ut och förenade sig i den väldiga gegga som av stockholmarna med avsky kallade "Flugmötet". När han kilat över Nybron var han äntligen över på Blasieholmen och kunde andas luft som kom från havet och som inte var skämd.

Generalen och baronen Carl Fredrik Pechlins palats var litet men ändå ett palats med två flyglar som sträckte sig som två armar mot kungliga slottet över Strömmens vatten. Palatset var ganska förfallet och fasadens vita puts var avskavd, men nästan inget av de övriga adelspalatsen på Blasieholmen var i gott skick längre, det var få som hade råd att underhålla sina hus. Längs de grunda stränderna var ett gytter av byggnader av olika slag, enkla krogar låg sida vid sida och folk hade inte lång väg att ragla för att få mer brännvin att dricka. Där fanns också bostäder i låga stenhus eller i uppsmällda kåkar av omålade plankor som inte var bättre än hyddor och där man fick finna sig i att stekas om sommaren och köldskadas om vintern. Här och där fanns riskojor för de mest utsatta och som bara var ett litet steg över att sova i det fria.

De hårda vinterknäpparna hade kommit så tidigt att många fartyg inte hunnit segla hem utan fick ligga kvar till våren kom. Även om det var mildare nu i trakten av

Stockholm visste man att längre ut var isen metertjock och omöjlig att besegra. Efter det senaste kriget mot Ryssland hade handeln snabbt kommit igång och i staden drev mängder av ryska sjömän omkring och ställde till ofog. Medan fartygen låg i hamn fick de inte bo ombord för brandfarans skull utan var hänvisade till små kokhus på Skeppsbron och Blasieholmen och därinne låg de runt den öppna spisen som packade sillar om nätterna. Där fanns även sjöfolk från andra länder som tvingats kvar, holländare och tyskar och balter, men de hade oftast större vinterkvarter att vistas i, på samma sätt som svenskarna hade i deras länder.

Johan knackade på porten till Pechlins palats och den öppnades av en äldre piga med godmodigt utseende.

— Se unge Anckarström! Vad kan du ha för ärende?

— Det var ett brev från far.

Pigan tog emot brevet till generalen och frågade:

— Törstig ser du ut som en ox efter en dag på åkern.

Behagar du männe ett glas svagdricka? Eller har du lust på kaffe är det just kokat.

Johan tackade ja till svagdrickan och fick vänta utanför medan pigan hämtade drycken. Den var kall och läskande och smakade utmärkt.

— Behagas ett glas till? undrade pigan.

— Det räcker.

— I ditt skrov får väl inte plats med så mycket. Nu går jag direkt till baron med Anckarströmmens brev. Han vill alltid ha sin post på momangen.

Hon stängde porten och Johan gick ut mot kajen och funderade över vilken väg han skulle välja för att gå hem. Bäst att ta den bredaste eftersom där fanns möjligheter att ta sig fram på rännstenarna och slippa leran och gyttnan. Ett par tomma vedkärror dundrade förbi i högsta fart och som vanligt tävlade kördrängarna med varandra och skrek